

Πρόλογος της Μετάφρασης

Η *Point Blank* ήταν μια ολιγομελής καταστασιακή ομάδα που δημιουργήθηκε το 1971 στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στην Σάντα Κρουζ από τον David Jacobs, τον Chris Winks και τον Chris Shutes. Ο Jacobs και ο Shutes είχαν ήδη εκδώσει το *'Black Flag Bulletin #1'* – μια μπροσούρα με αναρχικό περιεχόμενο και σαφείς επιρροές από τις ιδέες του Μπούκτσιν. Μετά τη συνάντησή τους με τον Isaac Cronin – μετέπειτα μέλος της καταστασιακής ομάδας *Contradiction* – οι τρεις «αναρχικοί της Σάντα Κρουζ» (που είχαν ήδη μελετήσει την *Αθλιότητα των Φοιτητικών Κύκλων* του Καγιάτι) διάβασαν την *Κοινωνία του Θεάματος* του Ντεμπόρ και υιοθέτησαν τις καταστασιακές ιδέες συνολικά. Από το 1971 μέχρι το 1973 ανέλαβαν μια σειρά από «πρακτικές δραστηριότητες» μέσα

και έξω από το πανεπιστήμιο (ψεύτικες εφημερίδες, φυλλάδια-κόμικς, παρεμβάσεις κ.ά). Το Δεκέμβριο του 1971 διαφώνησαν με την *Contradiction* (καθώς δεν αποδέχτηκαν μια κριτική που τους άσκησε) και διέκοψαν τις σχέσεις μαζί της. Ο Ken Knabb, που ήταν τότε επίσης μέλος της *Contradiction*, ανέφερε σχετικά το Μάρτη του 1973: “Η κύρια δραστηριότητά τους τον προηγούμενο χρόνο ήταν να διαδίδουν το θέαμα της συνεκτικής τους ριζοσπαστικότητας... Είναι υποχρεωμένοι να ξαναορίσουν εξολοκλήρου τους ‘φιλο-σιτού’ (σαν να πρόκειται μόνο για εκείνους που είναι καθαρά παθητικοί θαυμαστές) έτσι ώστε να μη συμπεριλαμβάνονται και οι ίδιοι σε αυτούς”.

Η βασική «θεωρητική συνεισφορά» της *Point Blank* ήταν η επιθεώρηση *Point Blank! #1*, που εκδόθηκε το 1972. Στο άρθρο *Αυτοδιεύθυνση και Ισπανική Επανάσταση* επιχειρείται μια εξέταση των γεγονότων του 1936-37 στην Ισπανία υπό το πρίσμα μιας κριτικής των ιδεολογιών, και ιδιαίτερα του αναρχισμού. Από το κείμενο δε

λείπουν κάποιες αντιφάσεις, όπως παραδέχτηκε αργότερα ο ίδιος ο Chris Shutes (ο οποίος αποχώρησε από την *Point Blank* το Μάη του 1973).

Αργότερα, ο Jacobs με τον Winks σχημάτισαν την ομάδα *Perspectives* στο Berkeley και δημοσίευσαν το βιβλίο *At Dusk: The Situationist Movement in Historical Perspective* (*Perspectives*, 1975 – επανεκδόθηκε το 1999). Εκτός από μια κριτική αποτίμηση της δράσης μιας σειράς καταστασιακών ομάδων στις ΗΠΑ κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του 70, επιχειρείται επίσης μια κριτική στην Καταστασιακή Διεθνή μετά το 1968, και ιδιαίτερα στις *Θέσεις για την ΚΔ και την εποχή της* που γράφτηκαν το 1971 από τον Ντεμπόρ και τον Σανγκουνιέτι.

Πριονιστήριο το Χρυσό Χέρι

Γενάρης 2007

Point Blank! #1 (1972) Αυτοδιεύθυνση και Ισπανική Επανάσταση 1936-37

I

«Για πρώτη φορά μετά τις προσπάθειες εγκαθίδρυσης του σοσιαλισμού στη Ρωσία, την Ουγγαρία και τη Γερμανία που ακολούθησαν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο επαναστατικός αγώνας των Ισπανών εργατών δείχνει μια νέα μορφή μετασηματισμού από τους καπιταλιστικούς στους συλλογικούς τρόπους παραγωγής που, παρά την ατελή του φύση, πραγματοποιήθηκε σε εντυπωσιακή κλίμακα.»

Καρλ Κορς, 1939.

Τριάντα έξι χρόνια μετά τις πρώτες της νίκες, η Ισπανική Επανάσταση παραμένει το πιο σημαντικό από τα πρακτικά πειράματα αυτοδιεύθυνσης που έχουν γίνει σε αυτόν τον αιώνα. Η εμπειρία των Ισπανικών εργατικών συμβουλίων αποτελεί ένα σημαντικό σημείο αφετηρίας για το σύγχρονο προλεταριάτο, από την άποψη τόσο των επιτευγμάτων όσο και των αποτυχιών τους. Η ευρεία απόκρυψη αυτής της όψης της ιστορίας που δημιουργήθηκε από το προλεταριάτο ενισχύει απλώς τον θεμελιακά ριζοσπαστικό της χαρακτήρα. Το επαναστατικό κίνημα στην Ισπανία, το οποίο αποσιωπήθηκε εξίσου τόσο από τους αστούς ιστορικούς όσο και από τους λενινιστές, και το οποίο διαστρεβλώθηκε για να μετατραπεί σε έναν μη αναγνωρίσιμο μύθο από εκείνους τους αναρχικούς που το φυλάνε σαν μια από τις «χρυσές στιγμές» τους, εξακολουθεί να αποτελεί πηγή αμηχανίας για την ιδεολογία. Η δράση των «ανεξέλεγκτων στοιχείων» του ισπανικού προλεταριάτου αποδείχτηκε σκανδαλώδης για όλα τα κόμματα. Η επανάσταση εξαλείφθηκε πολύ πριν τη νίκη των φασιστών, μέσω της συνδυασμένης δύναμης των σταλινικών, φιλελεύθερων και «ελευθεριακών» γραφειοκρατών του ίδιου εκείνου αναρχικού κινήματος στο όνομα του οποίου είχαν δράσει τα πιο ριζοσπαστικά στοιχεία της εργατικής τάξης. Ο Ισπανικός «Εμφύλιος Πόλεμος» ξεκίνησε μονάχα μετά την ήττα της Επανάστασης.

*

Η επανάσταση στην Ισπανία αντιπροσωπεύει τον τελευταίο σταθμό του παραδοσιακού προλεταριακού κινήματος, και εντός της ιστορίας της περιέχονται όλες οι θετικές όψεις αυτού του κινήματος καθώς επίσης και οι αντεπαναστατικές δυνάμεις και ιδεολογίες που αντιτάχθηκαν σε αυτό. Η πάλη που είχε αναπτυχθεί ανάμεσα στο λενινισμό και τα συμβούλια στη Ρωσία επαναλήφθηκε στην Ισπανία σε ευρύτερο και βαθύτερο επίπεδο. Καθώς ανακάλυπτε εκ νέου τη συμβουλευτική μορφή στις ίδιες του τις πρακτικές, το ισπανικό προλεταριάτο αναδείχτηκε κληρονόμος της Κρονστάνδης και των συμβουλίων της Γερμανίας και της Ιταλίας· με τα ισπανικά συμβούλια, το επαναστατικό κίνημα που είχε ηττηθεί από τη σοσιαλδημοκρατία και τον μπολσεβικισμό επανεμφανίστηκε. Η Ισπανική Επανάσταση ήταν ένας διεθνής αγώνας,

όχι μόνο με την έννοια ότι οι μαχητές της προέρχονταν από διάφορες χώρες αλλά επειδή η παρουσία της ερχόταν σε αντίθεση με όλες τις κυρίαρχες εξουσίες του κόσμου. Όπως παρατηρούσε ο Ιταλός αναρχικός Μπερνέρι¹: «Σήμερα παλεύουμε ενάντια στο Μπούργκος², αλλά αύριο θα πρέπει να παλέψουμε ενάντια στη Μόσχα για να υπερασπίσουμε την ελευθερία μας.» Αυτός ο πόλεμος ενάντια στην ιεραρχία επρόκειτο, επιπλέον, να μετατραπεί σε μια πάλη ενάντια στην ιδεολογία εν γένει.

*

Πριν την επανάσταση, η CNT είχε προσπαθήσει να ενσωματώσει τα συμβούλια στο ιδεολογικό της σχήμα· το κείμενο που προήλθε από το Συνέδριο της CNT στη Σαραγόσα (Ιούνιος 1936) ήταν ουσιαστικά ένα συμβουλευτικό πρόγραμμα, και αναγνώριζε τα συμβούλια σαν το βασικό όργανο της επανάστασης. Ωστόσο, ενώ προωθούσε μια επαναστατική θεωρία των συμβουλίων, η ίδια η CNT δεν ήταν συμβουλευτική οργάνωση – η αρχή της άμεσης δημοκρατίας με βάση την οποία έπρεπε να λειτουργούν τα συμβούλια δεν αντανακλώταν στη δομή της αναρχικής οργάνωσης. Μολονότι οι Ισπανοί αναρχικοί δεν άφησαν να πάνε χαμένα τα μαθήματα από την μπολσεβίκικη αντεπανάσταση, η απόρριψη μιας «επαναστατικής» αντιπροσώπευσης από μέρος τους – δηλαδή η απόρριψη ενός κόμματος που θα κατέχει την εξουσία στο όνομα του προλεταριάτου – ήταν καθαρά τυπική. Το ζήτημα της δημοκρατικής οργάνωσης επρόκειτο να γίνει η καταστροφή του αναρχισμού. Αν και το ξεκάθαρο κάλεσμα για μια κοινωνική επανάσταση – δηλαδή μια επανάσταση στην οποία το προλεταριάτο θα αναλάμβανε τη διεύθυνση των μέσων παραγωγής χωρίς τη μεσολάβηση του κράτους – παραμένει μια από τις αρετές του αναρχισμού, το πρακτικό καθήκον της διεξαγωγής μιας τέτοιας επανάστασης τον ξεπερνούσε.

*

Η κατανόηση της Ισπανικής Επανάστασης δεν είναι απλώς ζήτημα μετατροπής «των ασυνειδητών τάσεων της σε συνειδητές» αλλά εξήγησης των πράξεων ενός προλεταριάτου με υψηλή ταξική συνείδηση, οι οποίες σκεπάστηκαν με το πέπλο της ιδεολογίας αλλά την ξεπέρασαν. Η εμφάνιση των συμβουλίων το 1936 ήταν το αποτέλεσμα πενήντα ετών επαναστατικής δραστηριότητας, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας ήταν υπό την αιγίδα του ισπανικού αναρχικού κινήματος. Ωστόσο, η πραγματική επανάσταση σήμανε την τακτική αποτυχία των αναρχικών· οι απαλλοτριώσεις του Ιουλίου του 1936 έγιναν ως απάντηση σε ένα φασιστικό πραξικόπημα και όχι ως ανταπόκριση σε μια αναρχική εξέγερση. Η πίστη των αναρχικών στις αποκαλυπτικές δυνάμεις μιας γενικής απεργίας είχε αποδειχτεί σε μεγάλο βαθμό χιμαιρική· η CNT-FAI είχε αποτύχει, στα πλαίσια μιας σειράς εξεγέρσεων, να επεκτείνει το πεδίο της επανάστασης πέρα από τα τοπικά όρια μερικών πόλεων ή περιοχών. Ως το 1936, η ιδεολογία του αναρχοσυνδικαλισμού είχε αποδειχτεί παρωχημένη· η αυθόρμητη ανάπτυξη των εργατικών συμβουλίων κατά τη διάρκεια της εξέγερσης του 1933 στην Αραγωνία και της εξέγερσης των Αστουριανών εργατών ορυχείων αντιπροσώπευε μια πρακτική πρόοδο σε σχέση με το

αναρχοσυνδικαλιστικό πρόγραμμα που υποστήριζε τη δημιουργία μιας επαναστατικής κοινωνίας με βάση τα συνδικάτα³. Οι επαναστατικές επιτροπές της Αραγωνίας και της Αστουρίας που, εκτός των στρατιωτικών τους ικανοτήτων, είχαν εδραιωθεί ως κοινωνική και οικονομική εξουσία, επανεμφανίστηκαν σε ολόκληρη τη Δημοκρατική Ισπανία τον Ιούλιο του 1936, και η ύπαρξή τους απειλούσε τόσο την ηγεσία της CNT-FAI όσο και τη Δημοκρατική κυβέρνηση.

Από το ξεκίνημά του, το Αναρχικό κίνημα στην Ισπανία είχε διατηρήσει σιωπηρά μια ιεραρχική δομή που περιλάμβανε ένα δυστικό διαχωρισμό του πολιτικού και του οικονομικού τομέα. Ενώ η αναρχική ομοσπονδία, η CNT, είχε σκοπό να οργανώσει την εργατική τάξη για την προετοιμασία της κοινωνικής επανάστασης, η FAI, που είχε δημιουργηθεί πιο πρόσφατα⁴, σκόπευε να αποτελέσει μια «συνειδητή μειοψηφία» στρατευμένων αναρχικών. Η CNT-FAI είχε δημιουργηθεί με βάση το πρότυπο μιας ελιτίστικης οργανωτικής αντίληψης που προσομοίαζε στη Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία του Μπακούνιν, την οποία ο ίδιος [ο Μπακούνιν] είχε ορίσει αναφέροντας ότι αποτελούνταν από «ομοσπονδίες εργατών που δημιουργούν ελεύθερες συμφωνίες μεταξύ τους, με ένα μικρό, μυστικό επαναστατικό σώμα που διεισδύει σε αυτές και τις ελέγχει». Η παράνομη FAI έβλεπε τον εαυτό της σαν έναν «κινήτρη που παράγει την αιτιούμενη τεράστια ποσότητα ενέργειας ώστε να κινήσει τα συνδικάτα προς την κατεύθυνση που συμπίπτει με τις επιθυμίες της Ανθρωπότητας για ανακαίνιση και χειραφέτηση». Στην πράξη, η οργάνωση αυτή ενεργούσε σαν ένα οιονεί λενινιστικό κόμμα-πρωτοπορία, και οι ύστερες ιεραρχικές διαιρέσεις της CNT-FAI συνολικά έγιναν κοινωνική πραγματικότητα μετά τον Ιούλιο του 1936. Η τεράστια επαναστατική δραστηριότητα των αναρχικών μαζών μεταστράφηκε σε έναν αγώνα στον οποίο η επίσημη CNT-FAI πήρε το μέρος του αστικού Δημοκρατικού κράτους και του καινούριου του συμμάχου, του Κομμουνιστικού κόμματος. Αυτά που επιτεύχθηκαν από τα εργοστασιακά συμβούλια, τις αγροτικές κολλεκτίβες και τις εργατικές πολιτοφυλακές κατά το 1936-7 έγιναν σε αντίθεση με τις πολιτικές και τις ενέργειες της επίσημης αναρχικής οργάνωσης. Εντούτοις, παρά τα εμπόδια που ορθώθηκαν στο δρόμο του, το κίνημα για την αυτοδιεύθυνση στην Ισπανική Επανάσταση αποτελεί το πλέον ξεκάθαρο ιστορικό παράδειγμα ενός αυθεντικού σοσιαλισμού.

II

«Η επίγνωση ότι πρόκειται να διαρρήξουν το συνεχές της ιστορίας χαρακτηρίζει τις επαναστατικές τάξεις τη στιγμή που ενεργούν.»

*Walter Benjamin*⁵

Η ιστορική έκρηξη που αποτέλεσε η Ισπανική Επανάσταση δεν μπορεί να εξηγηθεί με βάση τη βολική κατασκευή ενός «Εμφύλιου Πολέμου»· αντιπροσώπευε την ανάπτυξη μιας έντονης ταξικής πάλης στο πλαίσιο της οποίας το ισπανικό προλεταριάτο

συμμετείχε τόσο για τον ίδιο του τον εαυτό όσο και ενάντια στον Φράνκο. Το φασιστικό πραξικόπημα απαντήθηκε όχι από την ανίκανη Δημοκρατική κυβέρνηση αλλά από μια λαϊκή εξέγερση που περιλάμβανε άνδρες, γυναίκες και νεολαία – μια εξέγερση η οποία κατέστρεψε, σε διάστημα μικρότερο του ενός μήνα, ολόκληρη τη μήτρα της Ισπανικής κοινωνίας. Το ένοπλο προλεταριάτο του Ιούλη πέτυχε την ντε φάκτο κατάργηση της Εκκλησίας και του Κράτους και αντικατέστησε τους καπιταλιστικούς τρόπους παραγωγής με δικές του οικονομικές και κοινωνικές μορφές. Τον επόμενο χρόνο, τα συμβούλια που δημιουργήθηκαν από την εργατική τάξη αποτέλεσαν μια τρίτη δύναμη που μαχόταν τόσο ενάντια στους φασίστες όσο και ενάντια στις προσπάθειες της Δημοκρατικής κυβέρνησης να επανεδραιώσει την εξουσία της. Η επιτυχία των εργατικών και αγροτικών πολιτοφυλακών δεν μπορεί να μετρηθεί με καθαρά στρατιωτικούς όρους. Την ίδια στιγμή που αναχαιτίζαν την προέλαση των φασιστών, οι πολιτοφυλακές – και αυτό είναι ακόμα πιο σημαντικό – εφάρμοζαν ένα πρόγραμμα απαλλοτριώσεων και κολλεκτιβοποιήσεων. Το σύνθημα «πόλεμος και επανάσταση ταυτόχρονα» συνιστούσε τη βάση των ενεργειών των πολιτοφυλακών. Όπου ήταν δυνατό σε ολόκληρη τη Δημοκρατική Ισπανία οι εργάτες κατέλαβαν τα εργοστάσια, οι αγρότες κολλεκτιβοποίησαν τη γη τους και μια επαναστατική δύναμη οργάνωθηκε για τη γενίκευση και την υπεράσπιση της επανάστασης: «Φέρνουμε έναν καινούριο κόσμο μέσα στις καρδιές μας, έναν κόσμο που αναπτύσσεται αυτήν ακριβώς τη στιγμή» (Ντουρούτι).

*

Η περίοδος των επαναστατικών καταλήψεων που ξεκίνησε τον Ιούλιο απέδειξε τη βιωσιμότητα της συμβουλευτικής μορφής. Τα ισπανικά συμβούλια (σε αντίθεση με τα προηγούμενα στη Ρωσία, τη Γερμανία και την Ιταλία) κατάφεραν να θέσουν το ζήτημα της αυτοδιεύθυνσης *πρακτικά*, προχωρώντας πέρα από τον απαραίτητο εξοπλισμό των εργατών στην οργάνωση της παραγωγής. Στις βιομηχανοποιημένες περιοχές της Καταλωνίας, που αποτελούσε προπύργιο των αναρχικών, το προλεταριάτο αποδείχτηκε ικανό να διαχειριστεί και να βελτιώσει μια σύγχρονη αστική οικονομία, αυξάνοντας την παραγωγικότητα ενώ την ίδια στιγμή διατηρούσε τις υπηρεσίες εκείνες που ήταν απαραίτητες για τον πληθυσμό. Η επαναστατική Βαρκελώνη είναι μάρτυρας της επιτυχίας της αυτοδιεύθυνσης στην Ισπανία. Παρόμοια αποτελέσματα επιτεύχθηκαν στην Αραγωνία και στη Βαλένθια, όπου εισήχθησαν σύγχρονες γεωργικές τεχνικές στην πορεία της κολλεκτιβοποίησης. Ωστόσο, η πιο ριζοσπαστική πλευρά αυτού του κινήματος δεν ήταν ο απλός εξορθολογισμός της Ισπανικής οικονομίας αλλά η προσπάθεια που έγινε για την πρακτική εφαρμογή μιας κριτικής της πολιτικής οικονομίας. Από το ξεκίνημα των καταλήψεων, το προλεταριάτο υπερασπίστηκε τον *ελευθεριακό* κομμουνισμό, στο πλαίσιο του οποίου καταργήθηκαν το χρήμα και η εργασία ως *εμπόρευμα*. Παρά τις ομολογουμένως πρωτόγονες συνθήκες, τα ισπανικά συμβούλια και οι κολλεκτίβες μπόρεσαν να επινοήσουν ένα σύστημα διανομής και ανταλλαγής που αντιπροσώπευε μια ποιοτική εξέλιξη των σχέσεων της καπιταλιστικής παραγωγής. Το δίλημμα μεταξύ «οικονομικών» και «ηθικών» κινήτρων, που αποτελεί πρόβλημα για τις

γραφειοκρατικές τάξεις των ψευδο-σοσιαλιστικών χωρών, δεν αντιμετωπίστηκε στην επαναστατική Ισπανία. Η ριζοσπαστική ερμηνεία της αρχής «από τον καθένα ανάλογα με τις ικανότητές του, στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του» αποτέλεσε επαρκές κίνητρο ώστε το προλεταριάτο να ανταποκριθεί και, πραγματικά, να υπερβεί τις απαιτήσεις του πολέμου.

*

Η αυθόρμητη ικανότητα για οργάνωση που επέδειξε το ισπανικό προλεταριάτο κατά την επαναστατική περίοδο κατέρριψε, μια και καλή, τα λενινιστικά ψεύδη σχετικά με την ανάγκη για «ορθή ηγεσία». Η ανάληψη άμεσης εξουσίας επί των μέσων παραγωγής συνοδεύτηκε από την εγκαθίδρυση μιας άμεσης δημοκρατίας του προλεταριάτου όπου τα βασικά όργανα εξουσίας ήταν τα συμβούλια – «επαναστατικές επιτροπές που δημιουργούνται από τους ανθρώπους για να πραγματοποιήσουν την επανάσταση» (CNT, 20 Δεκεμβρίου 1936). Παρά τις διαφορές ως προς τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, τα συμβούλια και οι κολλεκτίβες λειτούργησαν ουσιαστικά πάνω στην ίδια βάση: εκλέγονταν αντιπρόσωποι για να εκπληρώσουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να συντονίσουν την παραγωγή – αυτοί οι αντιπρόσωποι είχαν περιορισμένες εξουσίες και ήταν δυνατό να ανακληθούν από τις γενικές συνελεύσεις των εργατών και των αγροτών, όπου παίρνονταν όλες οι σημαντικές αποφάσεις. Εκτός από την εγκαθίδρυση της εσωτερικής δημοκρατίας, τα συμβούλια θέλησαν να *επεκτείνουν* την εξουσία τους συντονίζοντας τις δραστηριότητές τους· η ενότητα που δημιουργήθηκε ανάμεσα στα εργοστασιακά συμβούλια και τις αγροτικές κολλεκτίβες δεν αφορούσε μόνο στις πολιτοφυλακές όπου οι εργάτες και οι αγρότες πολεμούσαν δίπλα-δίπλα, αλλά στην πραγματική ομοσπονδιοποίηση των κινήσεων και στην ανταλλαγή αντιπροσώπων. Μολονότι οι αστοί κοινωνιολόγοι και ιστορικοί προσπάθησαν να περιγράψουν την επαναστατική δραστηριότητα των αναρχικών χωρικών σαν ένα «πρωτόγονο θρησκευτικό κίνημα», αρκεί να εξετάσει κανείς το Πρόγραμμα της Ομοσπονδίας των Κολλεκτίβων της Αραγωνίας για να αντιληφθεί την προχωρημένη συνείδηση του αγροτικού προλεταριάτου: «Αποσκοπούμε στην κατάργηση των τοπικών συνόρων της ιδιοκτησίας που καλλιεργούμε... ομάδες εργασίας που δεν απασχολούνται θα χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση των κολλεκτίβων όπου υπάρχει έλλειψη εργατικής δύναμης». Το ισπανικό κίνημα για την αυτοδιεύθυνση *δεν* ήταν μια απαίτηση για απλή περιφερειακή αυτονομία – η ομοσπονδία των συμβουλίων σχεδιάστηκε για να αντικαταστήσει την παραδοσιακή εξουσία στο *σύνολό* της.

*

Η μορφή με την οποία εμφανίστηκαν τα συμβούλια συνδεόταν άμεσα με την οργάνωση των εργατικών πολιτοφυλακών, όπου είχαν εφαρμοστεί πρώτα οι αρχές της άμεσης δημοκρατίας. Τον Ιούλιο, οι ένοπλες φάλαγγες του ισπανικού προλεταριάτου αποτέλεσαν, στην πραγματικότητα, την ίδια την Επανάσταση. Η λειτουργία τους ήταν εξίσου *κοινωνική* όσο και στρατιωτική· η εκκαθάριση των πολιτοφυλακών από τα αστικά στοιχεία δεν έγινε «για την υπεράσπιση της Δημοκρατίας» αλλά σαν ένα

πρώτο βήμα για τον ριζικό μετασχηματισμό της ισπανικής κοινωνίας. Οι πολιτοφυλακές δεν είχαν ποτέ την πρόθεση να γίνουν μέρος ενός τακτικού στρατού· η ίδια η δομή των πολιτοφυλακών αντιπροσώπευε μια ριζοσπαστική ρήξη με τους συμβατικούς τρόπους πολέμου, επειδή απλούστατα ήταν οργανωμένες στη βάση επαναστατικών δημοκρατικών αρχών. Όπως οι στρατοί των εξεγερμένων στη Ρωσική και στη Γερμανική Επανάσταση, έτσι και οι ισπανικές πολιτοφυλακές ήταν ο στρατιωτικός βραχίονας της συμβουλευτικής εξουσίας· τα συμβούλια των στρατιωτών, όπως οι εργοστασιακές συνελεύσεις και οι κολλεκτίβες, εξέλεγαν ανακλητούς υπό εντολή αντιπροσώπους. Ο μη-ιεραρχικός χαρακτήρας που είχαν οι φάλαγγες των πολιτοφυλακών αποδεικνύεται από το γεγονός ότι δεν υπήρχαν διαφορές ως προς τις βαθμίδες και τις πληρωμές. Η ιστορία των ισπανικών πολιτοφυλακών παραμένει ένα παράδειγμα ένοπλης προλεταριακής εξουσίας: οι επαναστατικές φάλαγγες αντιτάχθηκαν μέχρι το τέλος σε κάθε προσπάθεια «στρατιωτικοποίησης» που επιχειρήθηκε με σκοπό να τις μετατρέψει σε μονάδες τακτικού στρατού. Το αγέρωχο σύνθημά τους ήταν: «Πολιτοφύλακες, ναι! Στρατιώτες, ποτέ!»

III

«Πρέπει να διεξάγουμε μια καθολική επανάσταση. Η απολλοτρίωση πρέπει επίσης να είναι καθολική. Δεν είναι ώρα για ύπνο, αλλά για δημιουργία. Αν ο Ισπανός εργάτης δε σμιλεύσει ο ίδιος την ελευθερία του, το κράτος θα διατηρήσει και θα ξαναδημιουργήσει την κυβερνητική εξουσία, καταστρέφοντας σταδιακά τις κατακτήσεις που έγιναν με τίμημα χιλιάδες πράξεις ηρωισμού.»

– *Εργατική Αλληλεγγύη, 26 Αυγούστου 1936*

Παρά τη γρήγορη προέλαση των εργατικών πολιτοφυλακών στη Δημοκρατική Ισπανία, η κοινωνική επανάσταση που ξεκίνησε τον Ιούλιο δεν κατόρθωσε να εδραιώσει την απόλυτη εξουσία των συμβουλίων. Η Δημοκρατική κυβέρνηση, αν και είχε εξασθενήσει σημαντικά, δεν παραιτήθηκε, φυσικά, υπέρ του προλεταριάτου· μετά τον Ιούλιο, στην «αντι-φασιστική» Ισπανία υπήρχε δυαδική εξουσία, με τις δυνάμεις της νέας επαναστατικής τάξης από τη μια πλευρά και τα υπολείμματα της αστικής Δημοκρατίας από την άλλη. Τα συμβούλια του Ιούλη είχαν καταστήσει ουσιαστικά περιττή την κυβέρνηση και είχαν υπερβεί πρακτικά τη συνδικαλιστική δομή της CNT-FAI· ηττήθηκαν στο βαθμό που απέτυχαν να αντιληφθούν την αναγκαιότητα της σταθεροποίησης της εξουσίας τους – μια σταθεροποίηση που θα σήμαινε αναπόφευκτα την εγκατάλειψη όλων των παραδοσιακών οργανώσεων. Μολονότι το σύνθημα της Αστουρίας ‘UHP’ («ενωθείτε, αδέρφια προλετάριοι!») επανεμφανίστηκε τον Ιούλη και συνένωσε διάφορα τμήματα του προλεταριάτου γύρω

από ένα κοινό πρόγραμμα επαναστατικής δραστηριότητας, οι ιδεολογικές διαιρέσεις επανεμφανίστηκαν σύντομα και εμπόδισαν μια διαρκή ενότητα. Το προλεταριάτο χωρίστηκε με βάση τις κομματικές γραμμές, και οι απλοί αναρχικοί μαζί με το POUM (ένα μικρό μαρξιστικό κόμμα) ήταν οι μόνοι που υποστήριζαν την Επανάσταση. Παρόλα αυτά, το επαναστατικό προλεταριάτο εξακολουθούσε να αποτελεί την πλειονότητα – δυστυχώς, όμως, δεν εκμεταλλεύτηκε τη θέση του. Η εσφαλμένη εμπιστοσύνη στην ηγεσία της CNT-FAI οδήγησε σε μια κατάσταση όπου οι αναρχικές μάζες συναίνεσαν στη σταδιακή κατάργηση της εξουσίας τους. Η CNT-FAI, επικαλούμενη τα σταλινικά συνθήματα υπέρ της «ενότητας» και της «πειθαρχίας», θέλησε να πείσει το προλεταριάτο ότι η εξάλειψη των συμβουλίων και των πολιτοφυλακών ήταν μια αναγκαιότητα που επιβαλλόταν από τις απαιτήσεις του Εμφύλιου Πολέμου.

*

Ενώ το αναρχικό προλεταριάτο αναλάμβανε ήδη την αναδημιουργία της κοινωνίας στη βάση των αρχών της αυτοδιεύθυνσης, η επίσημη CNT-FAI προετοιμαζόταν να δεχτεί το *συμβιβασμό* της. Η πολιτική των αναρχο-γραφειοκρατών υπέρ της συνεργασίας έγινε ξεκάθαρη όταν παραμέρισαν την αντι-κρατική τους ιδεολογία και συμμετείχαν στην κυβέρνηση. Οι υπουργοί της CNT, παίζοντας το παιχνίδι των σταλινικών οι οποίοι οργάνωναν με γοργούς ρυθμούς τη Δημοκρατική μικροαστική τάξη σε ένα αντεπαναστατικό κίνημα, συναίνεσαν στην κυβερνητική δράση ενάντια στα συμβούλια. Η Κυβέρνηση ενέπνευσε τα δημοτικά συμβούλια, όπου η αντιπροσώπευση της UGT και του Κομμουνιστικού κόμματος ήταν μεγαλύτερη από αναλογική, και τα οποία δημιουργήθηκαν σε μια προσπάθεια να αντικαταστήσουν τα συμβούλια του προλεταριάτου. Επιπλέον, η ηγεσία της CNT βοήθησε στη σύνταξη του προσχεδίου για το Διάταγμα της 24^{ης} Οκτώβρη 1936 σχετικά με την Κολλεκτιβοποίηση, το οποίο περιόριζε την εξουσία των συμβουλίων· αντί για την αυτοδιεύθυνση, πρότεινε την καθιέρωση μιας μορφής «εργατικού ελέγχου» όπου οι επιτροπές των εργατών είχαν έναν καθαρά συμβουλευτικό ρόλο.

*

Η αποτυχία της Ισπανικής Επανάστασης εδράζεται στην αδυναμία της να επεκταθεί μέχρι εκείνου του σημείου όπου τα συμβούλια και οι πολιτοφυλακές θα αναλάμβαναν τον καθολικό έλεγχο στο επαναστατικό κίνημα και, κατά συνέπεια, στη Δημοκρατική Ισπανία συνολικά. Μολονότι οργάνωσαν τις στρατιωτικές και οικονομικές υποθέσεις με τεράστια επιτυχία, τα ισπανικά συμβούλια απέτυχαν να δώσουν *θετική* πρακτική και θεωρητική έκφραση στην ίδια τους την ύπαρξη. Καθώς δεν μπόρεσαν να αυτοπροσδιοριστούν σε σχέση με την CNT-FAI, έγιναν παντού έρμια των χειραγωγήσεων. Κάθε προσπάθεια για δράση ενάντια στους εχθρούς της Επανάστασης που βρίσκονταν στο δημοκρατικό στρατόπεδο παρεμποδίστηκε· οι σταλινικοί και οι φιλελεύθεροι κατάφεραν να ξαναδημιουργήσουν τον κυβερνητικό μηχανισμό ουσιαστικά ανεμπόδιστοι. Το ένα μετά το άλλο, τα Δημοκρατικά υπουργεία σαμποτάριζαν τις προσπάθειες για αυτοδιεύθυνση χωρίς σοβαρά αντίποινα

– οι αναρχικοί πολιτοφύλακες στους οποίους δε δίνονταν όπλα δεν αφοπλίσαν εκείνους που προετοίμαζαν το θάνατό τους. Η καταστροφή της Ισπανικής Επανάστασης δεν προχώρησε, φυσικά, χωρίς καμία αντίσταση, αλλά το προλεταριάτο δεν αναγνώρισε ότι είχε προδοθεί παρά μόνο αρκετά μετά τις πρώτες κινήσεις ενάντια στα συμβούλια και τις πολιτοφυλακές. Ο Μπερνέρι ήταν ένας από τους πρώτους που έθεσαν ανοιχτά το κρίσιμο ζήτημα που αντιμετώπιζε η επανάσταση. Σε ένα ανοιχτό γράμμα του προς την αναρχική πολιτικό Μοντσέν⁶ έγραψε: «Το δίλημμα ‘πόλεμος ή επανάσταση’ δεν έχει πια κανένα νόημα. Το μοναδικό δίλημμα είναι το εξής: νίκη επί του Φράνκο μέσω του επαναστατικού πολέμου ή ήττα. Το πρόβλημα για σένα και τους υπόλοιπους συντρόφους είναι να διαλέξετε ανάμεσα στις Βερσαλλίες του Θιέρσου και το Παρίσι της Κομμούνας, προτού ο Θιέρσος και ο Βίσμάρκ πραγματοποιήσουν την ιερή τους ένωση». Δυστυχώς, οι δυνάμεις του Ισπανού Θιέρσου είχαν ήδη ενεργήσει· οι αριστερίζουσες αναρχικές μάζες, που συνεργάστηκαν με τους αγωνιστές του POUM, δεν αντιστάθηκαν σε σημαντικό βαθμό μέχρι τις αρχές του 1937. Η αριστερή-αναρχική ομάδα ‘Φίλοι του Ντουρούτι’ διεξήγε μια ευρεία προπαγάνδα στις εργατικές πολιτοφυλακές για την υπεράσπιση της Επανάστασης αλλά, μέχρι τότε, η πρωτοβουλία είχε ήδη περάσει από το προλεταριάτο στις *δυνάμεις των εχθρών* του.

*

Η εκστρατεία των αστικών Δημοκρατικών δυνάμεων (της κυβέρνησης, του Κομμουνιστικού και του Σοσιαλιστικού κόμματος) ενάντια στα εργατικά συμβούλια πήρε φανερά βίαιη μορφή το Μάη του 1937, όταν οι σταλινικοί και οι Εθνικιστές της Καταλωνίας κινήθηκαν προς το αυτοδιευθυνόμενο Τηλεφωνικό Κέντρο της Βαρκελώνης. Μετά από αυτή την ενέργεια, η εργατική τάξη της πόλης ξεσηκώθηκε αυθόρμητα για να υπερασπιστεί την Επανάστασή της· υψώθηκαν οδοφράγματα, η αστυνομία αποπλίστηκε και οι εργάτες είχαν τον έλεγχο της πόλης. Σε εκείνο το σημείο η αντεπανάσταση θα μπορούσε να ανατραπεί, τουλάχιστον στην Καταλονία. Οι αναρχικές πολιτοφυλακές στο μέτωπο της Αραγωνίας ήταν έτοιμες να βαδίσουν προς τη Βαρκελώνη – η νίκη δεν ήταν σε καμία περίπτωση εξασφαλισμένη για την κυβέρνηση και τους σταλινικούς. Ωστόσο, οι εργάτες της Βαρκελώνης κράτησαν καθαρά αμυντικές θέσεις και δίστασαν να κινηθούν πέρα από τις συνοικίες τους. Αυτή η στασιμότητα λειτούργησε προς όφελος εκείνων που ήθελαν να ηρεμήσουν την κατάσταση και, όπως και πριν, η κεντρική ηγεσία της CNT-FAI πρόσφερε τις υπηρεσίες της υπέρ της «συμφιλίωσης» – από το ξεκίνημα της εξέγερσης, αυτοί οι επαναφομοιωτές παρότρυναν τους εργάτες να διαλύσουν τα οδοφράγματά τους και να επιστρέψουν στη δουλειά. Οι ‘Φίλοι του Ντουρούτι’ και άλλοι που απεύθυναν έκκληση για την υπεράσπιση των συμβουλίων και τη νικηφόρα κατάληξη της μάχης αντιτάχθηκαν στο κατευθυντικό σχέδιο της ηγεσίας της CNT. Παρά την αντίσταση αυτή, η CNT συνέχισε τις προσπάθειές της να «μεσολαβήσει» στη διαμάχη και απέτρεψε τους αναρχικούς πολιτοφύλακες να εισέλθουν στην πόλη. Έτσι, καθώς απομονώθηκαν από οποιαδήποτε εξωτερική υποστήριξη, οι εξεγερμένοι της Βαρκελώνης περικυκλώθηκαν με ευκολία· την ίδια στιγμή που η CNT έκανε έκκληση

για «επιστροφή στην κανονικότητα», οι σταλινικοί πράκτορες άρχιζαν να εφαρμόζουν τις τυπικές γι' αυτούς μεθόδους καταστολής, δολοφονώντας επιλεγμένες ομάδες που ανήκαν στα πιο ριζοσπαστικά στοιχεία και αφοπλίζοντας τους εργάτες, εδραιώνοντας έτσι την «ενότητα». Τους μήνες μετά το Μάη, οι τακτικές αυτές χρησιμοποιήθηκαν σε ολόκληρη τη Δημοκρατική Ισπανία: τα στρατεύματα του Λίστερ¹ εξαφάνισαν τις αγροτικές κολλεκτίβες, οι πολιτοφυλακές διαλύθηκαν, το ΡΟUM απαγορεύτηκε και η CNT, αναλώσιμη πλέον, εκδιώχθηκε από την κυβέρνηση. Τα συμβούλια ηττήθηκαν μέσα σε ένα χρόνο από την εμφάνισή τους· οι «χιλιάδες πράξεις ηρωισμού» του ισπανικού προλεταριάτου δε στάθηκαν αρκετές να αποτρέψουν τη νίκη της αντεπαναστασης.

IV

Αυτό που ήταν τόσο δύσκολο να επιτευχθεί το 1936 αποτελεί σήμερα το απόλυτο μίνιμουμ για κάθε προλεταριακή επανάσταση. Η εμπειρία των συμβουλίων των Ισπανών εργατών παρέχει απλώς ένα παράδειγμα των *απαρχών* της συμβουλιακής εξουσίας· οι τεχνικοί πόροι της σημερινής καπιταλιστικής κοινωνίας θα επιτρέψουν στο σύγχρονο προλεταριάτο να πραγματοποιήσει μέσα σε λίγες μέρες αυτό που οι Ισπανοί επαναστάτες δεν μπόρεσαν ποτέ να ολοκληρώσουν – την αυτοδιεύθυνση των μέσων παραγωγής. Οι δυνατότητες ενός ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνίας είναι πολύ μεγαλύτερες σήμερα επειδή το 'οικονομικό ζήτημα' μπορεί και πρέπει να γίνει μια *κοινοτοπία*. Ενώ στην Ισπανία η «πλήρης απασχόληση» ήταν ένας επαναστατικός στόχος, η επιτυχία των μελλοντικών συμβουλίων θα μετρηθεί με βάση τις συγκεκριμένες προσπάθειές τους να *εξαλείψουν* την εργασία στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Η Ισπανική Επανάσταση, εξαιτίας των ακραίων συνθηκών έκτακτης ανάγκης στις οποίες έλαβε χώρα, δεν υπήρξε ποτέ μια γιορτή – ούτε καν στο βαθμό που η Κομμούνια ήταν γιορτή. Η ευχαρίστηση που δεν μπόρεσε να γευθεί το ισπανικό προλεταριάτο περιμένει τους σημερινούς επαναστάτες.

*

Πέρα από τις οικονομικές και τεχνικές εξελίξεις που χωρίζουν το σύγχρονο προλεταριάτο από την παράδοση των ισπανικών συμβουλίων, παραμένει μια ουσιαστική σύνδεση – κάθε επαναστατικό κίνημα θα συνεχίσει να αντιμετωπίζει πολλά από τα προβλήματα που αναδείχθηκαν το 1936. Μέσω της ήττας της, η Ισπανική Επανάσταση δείχνει το ρόλο που διαδραματίζεται από εχθρούς *μέσα* στις τάξεις του προλεταριάτου και επαναφομοιωτές που δεν αναγνωρίζονται εξίσου εύκολα με τους κλόουν των διάφορων λενινιστικών κομμάτων. Όπως δείχνει η Ισπανία, η συμβουλιακή εξουσία δεν υποκύπτει πάντα σε ένα εξωτερικό «κακό», το ρόλο του οποίου υποδύεται βολικά κάποιος Νόσκε ή Τρότσκι· τα συμβούλια μπορούν να *ηττηθούν* αν δεν κατορθώσουν να περάσουν στην επίθεση και να εδραιώσουν την εξουσία τους παντού. Το σύγχρονο προλεταριάτο θα αποφύγει την τύχη που επιφυλάχθηκε στην επαναστατημένη Κρονστάνδη ή τη Βαρκελώνη μόνο διαμέσου της επίγνωσης του τεράστιου έργου που το περιμένει. Οι παραδειγματικές πράξεις

των ισπανικών συμβουλίων και πολιτοφυλακών δεν μπόρεσαν να αντισταθμίσουν την αποτυχία του ισπανικού προλεταριάτου να αντιληφθεί τα εμπόδια που εξακολουθούσαν να βρίσκονται στο δρόμο του. Η ριζοσπαστική ιστορία του *μέλλοντος* θα είναι συνειδητή ή δε θα είναι *τίποτα*.

Σημειώσεις της Μετάφρασης

¹ Καμίλο Μπερνέρι (Camillo Berneri, 1897-1937): Ιταλός αναρχικός. Εγκατέλειψε τη φασιστική Ιταλία (όπου ήταν καθηγητής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας) το 1926 και κατέφυγε στη Γαλλία. Ακολούθησε μια σειρά συλλήψεων και απελάσεων από τη Γαλλία, την Ελβετία, τη Γερμανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία. Ο Μπερνέρι και πολλοί άλλοι Ιταλοί έσπευσαν στην Ισπανία αμέσως μετά το ξέσπασμα της Επανάστασης. Η ταξιαρχία που σχημάτισαν ενσωματώθηκε στην ταξιαρχία Ασκάσο, στο μέτωπο της Αραγωνίας. Ο Μπερνέρι εξέδιδε επίσης την ίδια περίοδο στα ιταλικά την επιθεώρηση 'Ταξικός Πόλεμος' (Guerra di classe). Κράτησε κριτική στάση απέναντι στην επιλογή της CNT να συμμετάσχει στην κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου, ενώ προειδοποιούσε συνεχώς για τις μηχανορραφίες των σταλινικών. Την Τετάρτη 5 Μάη του 1937, γύρω στις 5 ή 6 το απόγευμα, ο Μπερνέρι συνελήφθη στο σπίτι του (στην Πλατεία ντελ Άνγκελ της Βαρκελώνης) ως «αντεπαναστάτης» μαζί με τον φίλο του αναρχικό Φραντσίσκο Μπαρμιέρι από δώδεκα αστυνομικούς, μεταξύ των οποίων έξι μέλη του PSUC (Ενωμένο Σοσιαλιστικό και Κομμουνιστικό κόμμα Καταλωνίας). Δολοφονήθηκαν και οι δύο την ίδια νύχτα με μυδραλιοβόλο. Τα πτώματά τους βρέθηκαν κοντά στο κτίριο της κυβέρνησης της Καταλωνίας (Χενεραλιδάδ).

² «Στην ισπανική πόλη Μπούργκος, όπου έφτασαν τα φασιστικά στρατεύματα στις 23 Ιούλη του 1936, σχηματίστηκε η εθνικιστική κυβέρνηση με αρχηγό το στρατηγό Καμπανέλας. Έτσι, η πόλη Μπούργκος αποτέλεσε την έδρα των φασιστών». (Αουγκουστίν Σούχου, *Οι Μάχες του Μάη του 1937 στην Επαναστατημένη Βαρκελώνη*, εκδ. Αρδην, σελ. 59, σημείωση 16).

³ «Το Δεκέμβρη του 1933, παραμονές βουλευτικών εκλογών, η CNT κήρυξε γενική απεργία στην Καταλωνία, την Αραγωνία, την Ανδαλουσία και την Κορούνα. Πολλά χωριά της Αραγωνίας διακήρυξαν τον αντιεξουσιαστικό κομμουνισμό. Το κίνημα καταστάληκε μετά από τέσσερις μέρες.

Η εκλογή της κυβέρνησης Λερού-Ρόμπλες το 1934 προκάλεσε κύμα απεργιών και εξεγέρσεων. Στα τέλη του 1934, η απεργία των εργατών στην Αστούρια πήρε διαστάσεις εξέγερσης. Το επαναστατικό κίνημα των συμβουλίων των εργατών και

των αγροτών διαδόθηκε σε ολόκληρη την περιοχή. Οι στρατώνες της αστυνομίας στη Σούμα χτυπήθηκαν με δυναμίτη. Το μικρό εργοστάσιο όπλων της Λα Τουρμπία κυριεύθηκε με έφοδο. Οι εργάτες πήραν πάνω από 30.000 όπλα, καθώς επίσης πολλά πολυβόλα, χειροβομβίδες και πυρομαχικά. Στα λιμάνια των πόλεων Γκιγιόν και Λα Φιγκουέρα και σε άλλες κωμοπόλεις εφαρμόστηκε ο αντιεξουσιαστικός κομμουνισμός. Η μεγάλη πόλη του Οβιέδο καταλήφθηκε από τους απεργούς. Η εξέγερση καταστάληκε ύστερα από τρεις μέρες αιματηρών μαχών με Μαροκινά στρατεύματα και τη Λεγεώνα των Ξένων υπό τη διεύθυνση του Φρανθίσκο Φράνκο, αφήνοντας 3000 νεκρούς και 7000 τραυματίες. Δεκάδες χιλιάδες φυλακίστηκαν, και σε πολλές περιοχές της Ισπανίας κηρύχτηκε στρατιωτικός νόμος». (Σαμ Ντόλγκοφ, Το Προοίμιο της Επανάστασης, στο βιβλίο *Αναρχικές Κολλεκτίβες, Η Εργατική Αυτοδιεύθυνση στην Ισπανική Επανάσταση*, εκδ. Διεθνής Βιβλιοθήκη, σελ. 96-101).

⁴ Η FAI (Federación Anarquista Ibérica – Ιβηρική Αναρχική Ομοσπονδία) ιδρύθηκε το 1927 στη Βαλένθια. Η CNT (Confederación Nacional del Trabajo – Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας) είχε ιδρυθεί στη Βαρκελώνη το 1910.

⁵ Walter Benjamin, *Θέσεις για τη Φιλοσοφία της Ιστορίας* (Θέση XV).

⁶ Φεδερίκα Μοντσένυ (Federica Montseny i Mañé, 12 Βλεβάρη 1905 - 14 Γενάρη 1994): Ήταν μία εκ των τεσσάρων αναρχικών υπουργών στην κυβέρνηση Καμπαγέρο που σχηματίστηκε στις 4 Νοεμβρίου 1936 στη Μαδρίτη. Η Μοντσένυ έγινε υπουργός Υγείας. Οι υπόλοιποι ήταν οι εξής: Χουάν Λόπεθ (Υπουργός Εμπορίου), Χουάν Πεϊρό (Υπουργός Βιομηχανίας) και Γκαρθία Ολιβέρ (Υπουργός Δικαιοσύνης). Το 1939, η Μοντσένυ κατέφυγε στη Γαλλία όπου, στη συνέχεια της ζωής της, έγραψε πολλά βιβλία (πολιτικά κείμενα, ποιήματα, νουβέλες αλλά και βιβλία για παιδιά).

⁷ Ενρίκε Λίστερ (Enrique Lister Forján, 1907-1995): Ένας από τους κατασκευασμένους ήρωες των σταλινικών (η CNT είχε δημοσιεύσει τη φωτογραφία του με τον ειρωνικό τίτλο: «Ηρωας πολλών μαχών. Το ξέρουμε γιατί μας το είπε το Κομμουνιστικό κόμμα»). Τα στρατεύματά του διέλυσαν τα συμβούλια και τις κολλεκτίβες της Αραγωνίας και φυλάκισαν τους επικεφαλείς τους. Ο ίδιος ο Χοακίν Ασκάσο, Πρόεδρος του Συμβουλίου της Αραγωνίας, φυλακίστηκε. Η κυβερνητική λογοκρισία απαγόρευσε στη CNT να δημοσιεύσει την είδηση της σύλληψης του Ασκάσο, ενώ αρνήθηκε να αποκαλύψει τον τόπο της φυλάκισής του, καθώς ήταν βέβαιο ότι οι μάζες θα γκρέμιζαν τη φυλακή με τα ίδια τους τα χέρια (αναφέρεται από τον Φέλιξ Μόροου, στο *Επανάσταση και Αντεπανάσταση στην Ισπανία*, Εκδ. Εργατική Πάλη, σελ. 186. Ο Μόροου είναι τροτσκιστής, και ασκεί δριμεία κριτική στις επιλογές της CNT-FAI. Παρά τις στερεοτυπικές αναφορές του στην ανάγκη για ένα «επαναστατικό κόμμα», το βιβλίο του περιέχει χρήσιμα ιστορικά στοιχεία και αξίζει να διαβαστεί).